

צהרונים עירוניים - דוח מעקב

מבוא

צהרון הוא מסגרת לימודית משלימה עבור ילדים בגיל הגן ובית הספר היסודי שנועדה לסייע להורים לגשר על הפער שבין תום יום הלימודים לבין שובם מהעבודה. בצהרון ניתנת ארוחת צהריים חמה ומתקיימות פעילויות העשרה.

בשנת הלימודים תשע"ו, יחידת הצהרונים בחברה העירונית לתרבות, ספורט ונופש בע"מ (להלן - **החברה העירונית**) אחראית על 205 צהרונים המופעלים בגני ילדים ובחטיבות צעירות בבתי ספר (גילאי 3-5), ומנהלת אגף צהרוני קבלן בחברה העירונית אחראית על 28 צהרונים בהפעלת 12 גורמים פרטיים בבתי ספר ובמרכזים קהילתיים (להלן - **מפעילים פרטיים**) שעמם התקשרה החברה העירונית (גילאי 6-9).

בשנת 2013 התקשרה החברה העירונית עם שני ספקי מזון לצהרונים העירוניים - ספק שזכה במכרז שפרסמה החברה העירונית באותה שנה, וספק שזכה במכר שפרסמה החברה למשק וכלכלה של השלטון המקומי בע"מ (להלן - **משכ"ל**). במועד הביקורת הנוכחית, תחילת שנת 2016, לחברה העירונית התקשרות עם הספק שזכה במכרז בשנת 2013¹, ועם ספק נוסף שזכה במכרז שפרסמה משכ"ל ונחתם עמו הסכם ב-28.4.15.

הביקורת ערכה מעקב אחר יישום המלצות דוח הביקורת בנושא צהרונים עירוניים שפורסם בדוח מבקרת העירייה לשנת 2013 (מספר 34) (להלן - **דוח 2013**) והערות ראש העירייה לדוח זה, תוך התמקדות בתחום ההזנה.

לצורך כך, פנתה הביקורת למנכ"ל החברה העירונית, למנהל השירות הווטרינרי העירוני, למנהלת יחידת הצהרונים ולמנהלת אגף צהרוני קבלן דא בבקשה לקבל עדכון לגבי פעולות הגופים שבראשם הם עומדים בנושא.

ממצאים

1. הנחיות משרד הבריאות

ב-29.6.15 פרסם לראשונה משרד הבריאות חוזר בנושא "הנחיות משרד הבריאות בנושא תזונת ילדים בצהרונים ובמסגרות חינוכיות אחרות" לאכול ולגדול בצהרונים¹, גילאים 3-10 שנים". החוזר מבוסס על הנחיות "לאכול ולגדול"² והנחיות לבתי הספר. בחור נקבעו המלצות לאחריות הרשות המקומית. להלן יובאו חלק מההמלצות ואופן יישומן.

1.1 הקמת ועדת תזונה עירונית הכוללת את המנהל, או מי מטעמו, אחראי הזנה, דיאטנית ספק המזון או הרשות, נציגי צוות הצהרונים וועד ההורים.

לביקורת הוצגו פרוטוקולים של ישיבות שנערכו עם ספקי המזון:

¹ עד אוגוסט 2016.

² תדריך לה נת תינוקות, פעוטות וילדים במסגרות חינוכיות שפרסם משרד הבריאות.

- ב-29.3.15 נערכה פגישה עם הספק שנבחר במכרז של החברה העירונית. בישיבה זו דנו בליקויים באספקת המזון, כגון כמויות מזון לא מספקות ובניגוד לקבוע בהסכם.
- ב-22.9.14 נערכה פגישה עם הספק שנבחר במכר משכ"ל. בישיבה זו דנו בין היתר, בבעיות באספקת המזון ובאי-קבלת תשובות בזמן מספק המזון. ב-3.8.15 נערכה פגישה נוספת עם הספק הנ"ל. מפרוטוקול הישיבה עולה כי עדיין קיימת בעיה של חוסרים בכמות המזון, וכי הספק אף נקנס בגין כך מספר פעמים. ב-27.10.15 נערכה ישיבה נוספת עקב תלונות הורים בנוגע למזון המוגש בצהרונים. [בנוגע לכמות המזון המסופקת ואיכותו ראו גם ממצאים בסעיף 2.9]

תגובת מנהלת יחידת הצהרונים:

"הוקמה ועדת תזונה הכוללת תזונאית מהאגודה לבריאות הציבור, מקדמת בריאות עירונית, חשבת יחידת הצהרונים, מנהלת יחידת הצהרונים. לפי הצורך מוזמנים לישיבות מנכ"ל החברה העירונית, נציגת משכ"ל וחברת מועצת העיר..."

לביקורת לא הוצגו פרוטוקולים של ועדת תזונה.

1.2 בתחילת כל שנת לימודים, הרשות והצהרון יעבירו מידע להורים על מבחר והרכב המזון.

לביקורת הוצג מידעו שהופץ להורי התלמידים בתחילת שנת הלימודים שכלל בין היתר, התייחסות לנושא ההזנה:

מידעון להורי ילדי הצהרון

למוכר שלום.
צמ בתיות שנת הלימודים פתחנו לך מידע
נקמה לברך אתכם ואת ילדיכם אתם פתחתם שנת סמיים נצאם ומלוחה.

מעילות הצהרון מונפקות בכרזים השונים של הילד: שיהיה רגוע, שמח, שבע ומאושר. שיתפתח וילמד בהתאם ליכולותיו. שהיה לו מענה ואוהן קשבה, תוך כדי פיתוח הרגלים נכונים של עבודה והצבת גבולות.

מידע כללי

שעות פעילות הצהרון:
בגנים: ימים א-ה 08:30-16:00, גמתי חספר: בהתאם למערכת השעות.
במי חופשות מסדר החינוך הצהרון יפעל משעה 08:30-16:00, על פי לוח חופשות מסדר החספר.
אנא הגיעו בזמן לאסוף את ילדיכם.

הנחיה:
הילדים נהנים מארוחת צהריים בשירת חסה ופוימה, ומארוחת מנחה קלה. הארוחות יוספקו על ידי חברת "ממשלוח" והבדול יעשו קייטרינג. בימי חופשת מסדר החינוך יקבלו הילדים ארוחת בוקר מלאה.
המטרים עבר אושרו דיאטטית מיתאגודה לבריאות הציבורי בהתאם לחזור מבכיל משירי המריאות.
לאורך כל השנה נערכות ביקורות ומעקב אחרי אספקת המזון. ביקורות אלו נערכות על ידי נציגה מחברת משק וכלכלה, תזונאית האגודה לבריאות הציבור ומפקחות הצהרונים. המבקרים בודקים את טמפי המזון, משקלו, מיבו, טעמו, ריחו ושביעות הרעון של הילדים ועל הצוות, בהתאם לכך נעשים שינויים בהפויט.

כמו כן, מנהלת אגף צהרונים קבלן מסרה כי התפריטים השבועיים מפורסמים על לוחות המודעות בצהרונים. מצ"ב כנספח א' תפריטים לדוגמה.

תגובת מנהלת יחידת הצהרונים:

"תפריטים של הספקים נמצאים על לוח המודעות של הצהרונים."

2. יישום המלצות הביקורת והערות ראש העירייה

2.1 המלצה מדוח 2013 :

"יש לעגן את תהליכי העבודה בנוהל עבודה, שיכלול התייחסות לתפעול הצהרונים, לפיקוח על התנהלות חברות ההזנה בהתאם להסכמים, יישום הנחיות ותיקון ליקויים שהועלו בביקורות של גורמים מקצועיים על חברות ההזנה, לרבות קביעת בעלי התפקידים שיהיו אחראיים לכך."

הערת ראש העירייה :

"מנכ"ל החברה העירונית יוודא פרסום נוהלי עבודה לגבי הצהרונים : הן ברמת תפעול הנושא, הזנה, והן ברמת הצהרון הבודד ולהכרת העוסקים בתחום את הנוהל שיגובש. לביצוע תוך 60 יום."

בדיקת יישום ההמלצה :

לביקורת הוצגה חוברת "צועדים יחד לשנת לימודים חדשה" הכוללת נוהלי עבודה בצהרונים שבגני הילדים לשנת הלימודים תשע"ו. הנהלים עוסקים בארגון וניהול העבודה בצהרון, אחזקה שוטפת של מבנה הגן, נוהלי בטיחות וביטחון ועוד.

מעיון בנוהל בנושא "ארוחת צהריים וארוחת מנחה" עולה כי קיימת התייחסות מפורטת לחשיבות אכילה מגוונת ומזינה, מועדי הארוחות, סידור השולחנות והכנה לארוחה, רחיצת ידיים, מהלך חלוקת המזון לילדים, התנהלות הארוחה, שיתוף ההורים ודיווח על תקלות באספקת המזון.

2.2 המלצה מדוח 2013 :

"יש לצאת בהקדם למכרזים להפעלת צהרונים במרכזי קהילה ובבתי ספר, ולוודא כי ההסכמים עם הזוכים ייחתמו לפני תחילת הפעילות."

בדיקת יישום ההמלצה :

מנהלת אגף צהרונים קבלן דא מסרה: "מפעילי הצהרונים אכן נבחרו לאחר שעברו מכרז. כל מפעילי הצהרונים חתמו על הסכמים..."

2.3 המלצה מדוח 2013 :

"יש לעגן בחוזה דרישות בנוגע לספקי המזון, לרבות המצאת אישורי בריאות עדכניים של העובדים [של ספק המזון] ובדיקות מעבדה של דגימות מזון, וכן דרישות לפי נוהל צהרונים בנושא העסקת מספר מזערי של אנשי צוות והגשת תצהיר לגבי היעדר הרשעות (לרבות בידי נשים)."

בדיקת יישום ההמלצה :

מעיון בנוסח ההסכם שנחתם עם מפעילי הצהרונים עולה כי הוא אינו כולל התייחסות לקבלת אישורי בריאות עדכניים של עובדי ספק המזון ובדיקות מעבדה של דגימות מזון.

2.4 המלצה מדוח 2013 :

"על החברה העירונית לחשב את עלות אבטחת הצהרונים בה נשאה ולהטילה על המפעילים הפרטיים."

בדיקת יישום ההמלצה :

נמצא כי רק בינואר 2016 הוטלה על המפעילים עלות אבטחת הצהרונים בה נשאה החברה העירונית.

2.5 המלצה מדוח 2013 :

"יש לשתף את מנהל השירות הוטרני בכל מכרז הזנה עוד טרם פרסומו ולקבל את חוות דעתו המקצועית בנוגע לדרישות המכרז והחזרה המצורף אליו. כמו כן, יש לה מינו לכל ועדת מכרזים העוסקת בבחירת חברות הזנה, לרבות כשמדובר בהתקשרויות עם ספקים שזכו במכר של החברה למשק וכלכלה, ולחייב את ספקי המזון לעבור בדיקות שבועיות טרם שיווק באופן קבוע בשירות הוטרני."

בסעיף 5.1ד לחוזר מנכ"ל משרד החינוך "אורחות חיים במוסדות החינוך" נרשם בין היתר, כי "הוטרניר של הרשות המקומית יסייע במסגרת תפקידו בבחירת ספק ההזנה, יבדוק עם הוטרניר ברשות שבתחומה ספק המזון פועל את כל הקשור לרישוי פעילותו ויהיה שותף לפיקוח על מערך ההזנה במוסדות החינוך."

מנהל השירות הוטרניר העירוני מסר :

"כמעט אף אחת מהמלצות הביקורת בנושא שבנדון לא אומצה ע"י הגורמים הרלוונטיים.

"מלבד המכרז של מינהל החינוך להזנה בגני הילדים, לא היינו מעורבים בהכנה של אף אחד מהמכרזים בשנת 2014.

"כך גם במקרה זה היה כשל, שכן לא הוזמנו לוועדת המכרזים. בדצמבר 2014 נבחר ספק בשם "ש"ב אשר מספק ארוחות למסגרות של מינהל החינוך והמינהל לשילוב חברתי.

"הנ"ל קיבל השבוע [תחילת אפריל 2015] צו סגירה מידי ממשד הבריאות בעקבות ביקורת שלנו במקום.

"כמו כן, ספק שזכה במכר של החברה למשק וכלכלה סיפק מזון למסגרת של מינהל החינוך ללא מעורבות שלנו עד אשר גילינו בחודש שעבר את הדבר והתרענו כי הדבר מנוגד להמלצות המבקרת והנחיות מנכ"ל העירייה.

"נראה לי כי המסגרות הרלוונטיות לא קיבלו, ובוודאי לא הטמיעו, את המלצות המבקרת משנת 2014 בנושא."

ב-30.3.15 נערך שימוע לספק "ש"ב", לאחר שב-10.3.15 נערכה ביקורת תברואית וטרנירית בידי רופאים וטרניריים מעיריית ראשון לציון ומעיריית ראש העין, "כחלק מתנאי המכרז". ממצאי הביקורת היו חמורים: "הרמה הכללית שנמצאה מבחינה תברואית וטרנירית במעמד הביקורת הנה ירודה."

בין היתר, נמצאו מוצרי מזון פגי תוקף, ליקויים בתהליך הכנת המזון, ליקויים מבניים כגון מחסור במים ורמים ובנייר לניגוב ידיים, שימוש במתקן להקפאה

מהירה (בניגוד להוראות משרד הבריאות והשירות הווטרינרי העירוני), וציוד, מבנה, מתקנים, כלי רכב ובגדים מלוכלכים מאוד.

ועדת המכרזים החליטה "להקפיא את אספקת הארוחות מהספק" עד תום הבריור.

מנכ"ל החברה העירונית מסר כי בכתיבת המכרז העיתידי לבחירת ספק מזון (ההסכם יסתיים באוגוסט 2016) ובבחירת הספק ישותף מנהל השירות הווטרינרי.

2.6 המלצה מדוח 2013:

"הביקורת מאמצת את המלצת מנהל השירות הווטרינרי, לפיו המפעילים הפרטיים יידרשו לרכוש את הארוחות רק מספקים שאושרו במסגרת מכר של החברה העירונית. במקרים מיוחדים, ולבקשת מפעיל פרטי, ניתן יהיה לשקול לאשר קנייה מספק אחר, לאחר שהחברה והשירות הווטרינרי יבחנו את האפשרות ובתנאי שהספק המוצע יענה על כל התנאים הנדרשים."

בדיקת יישום ההמלצה:

מנכ"ל החברה העירונית מסר כי המפעילים הפרטיים, למעט אחד, רוכשים את המזון מהספק שזכה במכרז שפרסמה החברה העירונית. לגבי ספק המזון ממנו רוכש אחד המפעילים ושאינו נמנה על ספקי המזון להם התקשרות עם החברה העירונית - הוא מקובל על החברה העירונית.

הביקורת מבקשת להעיר כי, כאמור, לפי תגובת מנהל השירות הווטרינרי, לא הובאו לאישורו הספקים מהם רוכשים המפעילים הפרטיים את המזון, לרבות ספק המזון שאינו נמנה על שני הספקים של הצהרונים העירוניים.

2.7 המלצה מדוח 2013:

"יש לוודא כי ספקי המזון ימציאו לחברה את כל המסמכים הנדרשים לפי ההסכמים שנחתמו עמם, לרבות כאלו שהיה עליהם להמציא עם תחילת ההתקשרות, וכן כאלה שיש להמציאם באופן שוטף (עת מוחלף עובד, רישיון יצרן בתוקף ממשד הבריאות וכדומה)."

בדיקת יישום ההמלצה:

הביקורת ביקשה ממנהלת יחידת הצהרונים וממנהלת אגף צהרונים קבלן להציג בפניה את המסמכים הבאים:

ספק מזון	תיאור המסמך	הערה
מכרז החברה העירונית	תו תקן ISO9001 (מערכת ניהול איכות)	תקין
	רישיון להובלת מוון לשנים 2015 ו-2016	הוצג רישיון עסק להובלת מזון של כלי רכב אחד ובקשות לרישיונות עבור כלי רכב נוספים
	רישיון יצרן למטבח לשנים 2015 ו-2016	2015 תקין 2016 תקין
	רשימת העובדים המיועדים לבצע את עבודות הכנת המזון, ניקיון הכלים ואספקתם למסגרות*	הוצגה רשימה שהועברה רק ב-8.2.16 ולא בתחילת ההתקשרות
	אישור כי העובדים המועסקים לביצוע רכישת המזון, הכנתו ואספקתו הם בריאים וכשירים לביצוע העבודה**	הוצג מכתב מ-8.2.16 מהספק, לפיו העובדים חתמו על טופס "הצהרת בריאות" עם תחילת עבודתם אצל הספק
ביטוח בתוקף		תקין

הערה	תיאור המסמך	ספק מזון
הוצגו שני רישיונות עסק להובלת מזון והפצתו מטעם רשויות מקומיות - תקין	רישיון להובלת מ ון לשנים 2015 ו-2016	מכרז משכ"ל
תקין 2015 תקין 2016	רישיון יצרן למטבח לשנים 2015 ו-2016	
הוצגו רישיונות של כלי רכב ורישיונות עסק בגינים	פרטי כלי הרכב שישמשו להובלת הארוחות ואישור תברואתי בגינים*	
ב-8.2.16 התקבל מכתב מהספק, לפיו כל הספקים הם בעלי רישיון יצרן של משרד הבריאות, רישיון יבוא ובעלי אישורים וטרינריים. כמו כן, פורטו הספקים של הספק	אישורים של יצרני/יבואני מזון גולמי שהספק משתמש במוצריהם המעידים על עמידה בתקנים בריאותיים, צווים בריאותיים (כגון אישור וטרינר) ואישורים שהספקים באישור משרד הבריאות רשימת כל הספקים של הספק	
הוצג מכתב מ-27.8.15 ממנהלת משאבי אנוש של הספק לפיו, נכון למארס 2015 קבע רופא תעסוקתי מוסמך כי העובדים בריאים	תוצאות בדיקת בריאות לעובדי הספק*	
תקין	ביטוח בתוקף	

* רשימה שספק המזון נדרש להציג לחברה העירונית עד תחילת ביצוע העבודה: ספק שזכה במכרז החברה העירונית - מאי 2013.

ספק ש כה במכרז משכ"ל - אפריל 2015.

** אישור שספק המזון נדרש להציג לחברה העירונית תוך שבעה ימים ממועד החתימה על ההסכם.

2.8 המלצה מדוח 2013:

"יש להעביר העתק מההסכמים עם ספקי המזון גם לחשבת יחידת הצהרונים על מנת שתוכל לערוך בקרה נאותה על החשבונות המוגשים לאישורה, לרבות סכומים לחיוב והגשת כל המסמכים הנדרשים לפני האישור. כמו כן, יש להנחות את מנהלי הצהרונים בגני הילדים בדבר חובותיהם של ספקי המזון לספק פריטי מזון ושתייה שונים כגון בקבוק שתייה אישי לכל ילד (מים), ולקבל מכל צהרון בו היו ליקויים דיווח בסוף חודש. את, גם לגבי כמות מנות חלבון יומיות (כולל 10% דזרבה), ירקות ופירות מגוונים, טריים, מחוטאים ושטופים. הדיווחים ייבחנו לפני התשלום, כך שבגין אי-עמידה בדרישות ההסכם יקוזז סכום מתאים מהתשלום החודשי."

הערת ראש העירייה:

"מנכ"ל החברה העירונית יודא הכרת מנהלות בתחום הצהרונים (מנהלת היחידה, החשבת וכיו"ב) את פרטי ההסכמים הנוגעים לתחום."

בדיקת יישום ההמלצה:

חשבת יחידת צהרונים מסרה: "בהתאם לביקורת שנערכה, קבלתי את העתקי ההסכמים [עם ספקי המזון לצורך בקרת חשבונות]."

2.9 המלצה מדוח 2013:

"על החברה העירונית לערוך בדיקות מעבדה לרכיבי המזון, לפחות במספר הפעמים שצוינו בהסכם עם ספקי המזון ולהעמיס את העלויות על אלו האחרונים. נוסף על כך, תבקש החברה העתק מבדיקות המעבדה שעורכים ספקי המזון בעצמם. לגבי הבדיקות שבוצעו באמצעות חברת הפיקוח והחברה נשאה בעלותן - יש לקזז את הסכומים בהתאם להסכמים מהתשלום לספקי המזון."

"בנוגע לתוצאות בדיקת המעבדה של מזון שסיפקה אחת מחברות ההזנה ונמצאו חריגות, יש לערוך בירור מול הספק, לשפר את נוהלי העבודה שלו בהכנת המזון ובדיקת יישום ההנחיות, לרבות בדיקות של משטחי עבודה במטבחים, היגיינה אישית של העובדים, שמירה על שרשרת טמפרטורות, טריות חומרי הגלם והמזון המוכן. יש לערוך בדיקות מעבדה נוספות על מנת לוודא שהממצאים לא יישנו, אחרת, יש לשקול להחליף את הספק."

הערות ראש העירייה:

"בעקבות פניות הורים בנושא איכות ההזנה בצהרונים ועמידתה בתקנים נתקבלו החלטות בדיון בראשות הח"מ אשר ישנו את אופן התנהלות החברה העירונית בתחום זה, לרבות עמידה בתקנים השונים והפעלת דיאטנית אשר תבקר את רמת המזון והרכבו."

"מנכ"ל החברה העירונית יפעל לחיוב הזכיינים, גם רטרואקטיבית, בעלויות בדיקות המזון."

בדיקת יישום ההמלצה:

מנהלת יחידת הצהרונים מסרה: "נעשות בדיקות שונות, חלקן במימון החברה העירונית וחלקן ע"י ספק המזון. נעשות בדיקות באופן רציף ע"י תזונאית מהאגודה לבריאות הציבור אותה מעסיקה החברה העירונית."

מנכ"ל החברה העירונית מסר כי עלות הבדיקות שבוצעו באמצעות חברת פיקוח והחברה העירונית נשאה בעלותן במקום ספקי המזון (מדוח 2013) לא קו זו. גם הבדיקות שבעלותן נשאה החברה העירונית בשנים 2014-2015 לא קו ו מהתשלום שהגיע לספקים.

ב-12.1.16 הנחה סמנכ"ל החברה העירונית את מנהלת יחידת הצהרונים לקזז את עלות הבדיקות באופן רטרואקטיבי, בהתאם לקבוע בהסכמים שנחתמו עם ספקי המזון.

תגובת מנהלת יחידת הצהרונים:

"בהמשך להנחיית מנכ"ל החברה העירונית, יצא מכתב לספק המזון לקיזוז עלות הבדיקות שנערכו באופן רטרואקטיבי."

נכון ל-14.1.16, ספק המזון שזכה במכרז שפרסמה החברה העירונית והספק שזכה במכרז המשכ"ל מספקים מזון ל-190 צהרונים בגני הילדים ו-15 צהרונים בחטיבות הצעירות וכיתות א'-ב'.

הביקורת עיינה בממצאי דוחות הבקרה על אודות המזון שסופק לצהרונים באוקטובר ובנובמבר 2015:

א. דיאטניות המועסקות דרך האגודה לבריאות הציבור³ עמה התקשרה החברה העירונית, ערכו באוקטובר 2015 ארבע ביקורות בצהרונים בגני ילדים להם

³ עמותת שנוסדה בידי משרד הבריאות.

מספק מזון הספק שזכה במכרז המשכ"ל. בנובמבר 2015 הן ערכו ביקורת בצהרון בגן ילדים אחד לו מספק מזון הספק שזכה במכר החברה העירונית. הגנים הללו ממוקמים בשכונות שונות בעיר. להלן ליקויים שעלו מדוחות הבקרה:

ספק	ממצאים	תאריך ביקורת
מכר משכ"ל	- בגן 23 ילדים, אך לספק דווחו 22 ילדים - לא התקבלו תפריטים מעודכנים - קציצות עדשים דחוסות ויבשות (מנה צמחונית) - מנת גזר גמדי ורוטב לפסטה אינם מספיקים לכלל הילדים - כל טמפרטורות המ ון שנמדדו היו נמוכות משמעותית מדרישות משרד הבריאות - הילדים אכלו בעיקר פסטה יבשה ונותרו רעבים בסוף הארוחה	08.10.15
	- מנות שיפודי פרגית ושעועית ירוקה אינן מספיקות לכלל הילדים - כל טמפרטורות המ ון שנמדדו היו נמוכות משמעותית מדרישות משרד הבריאות - למנה הצמחונית אין היענות מהילדים	11.10.15
	- צוות הגן אינו מרוצה מרמת המזון, הירקות רקובים ועם עובש - הירקות נשטפו בצורה לא טובה (ראו ממצאי בדיקת מעבדה בהמשך הדוח) - כל טמפרטורות המ ון שנמדדו היו נמוכות משמעותית מדרישות משרד הבריאות	22.10.15
	- מנת שיפודי פרגית אינה מספיקה לכלל הילדים - כל טמפרטורות המ ון שנמדדו היו נמוכות משמעותית מדרישות משרד הבריאות	25.10.15
מכר החברה העירונית	- בגן 18 ילדים, אך לפי דיווחי הספק מוגשות 16 מנות בלבד - מנת הקציצות אינה מספיקה לכלל הילדים - אפונה מלוחה מאד - צוות הגן מסר שהתקבלו בעבר ירקות רקובים	19.11.15

מהלוח עולה בין היתר, כי המנות לא הספיקו לכלל הילדים, סופקו ירקות ופירות רקובים ובכל ימי הבדיקה בגנים בהם ספק המזון שזכה במכרז המשכ"ל, טמפרטורת המזון שהוגש לילדים הייתה נמוכה משמעותית מדרישות משרד הבריאות, דבר המהווה סכנה תברואתית חמורה בשל סכנה להתרבות חיידקים. בחודשים אוקטובר/נובמבר 2015 לא ערכה החברה העירונית ביקורות בצהרונים שבאחריות מפעילים פרטיים.

לביקורת הוצגו שלוש בדיקות מעבדה מ-8.10.15 ומ-11.10.15 שערך ספק המזון של מפעיל פרטי שספק המזון לצהרונים שבאחריותו אינו נמנה על שני הספקים של הצהרונים העירוניים.

ב. האגודה לבריאות הציבור ערכה שתי בדיקות מיקרוביולוגיות של מזון ב-22.10.15 (קציצות עוף וגמבה חתוכה) ובדיקה נוספת שנערכה ב-16.11.15 (שניצל ואפונה ברוטב).

תגובת מנהלת יחידת הצהרונים :

"בדיקות מיקרוביולוגיות נערכות אחת לחודש."

הבדיקות נמצאו תקינות, למעט הגמבה החתוכה בה דווחה חריגה בתוצאות ספירה כללית של חיידקים, קוליפורמים, שמרים, עובשים ואנטרוקוקים. דגימת הגמבה החתוכה נלקחה מהמזון שסופק לאחד הגנים. הדיאטנית שביקרה בגן ממנו נלקחה דגימת המזון דיווחה כי "הירקות הטריים נשטפו בצורה לא טובה כלל. הירקות נלקחו לבדיקת מעבדה ונמצאו מזוהמים מאוד - דבר הנובע מאי טיפול נכון בירק עצמו מרגע קבלתו ועד הגשתו (שטיפה לא יסודית, ללא סבון, ייתכן וקרש החיתוך אינו נקי וכן הלאה)".

בנספח א' להסכם שנחתם עם ספק המזון שזכה במכר שפרסם המשכ"ל נרשם: "פירות וירקות חיים יוגשו כשהם רחוצים ויבשים ומוכנים לאכילה." הסייעת בצהרון הנ"ל מסרה לביקורת כי הירקות והפירות מתקבלים בצהרון בשקית עליה רשום כי הם אינם שטופים. כאמור, לפי ממצאי בדיקת המעבדה, הירקות לא נשטפו כראוי, ו/או הקרש בו השתמש צוות הגן לחיתוך הגמבה היה מזוהם.

תגובת מנהלת יחידת הצהרונים :

"...על פי דברי התזונאית, המשפט נכתב במכרז בטעות. כיוון ששטיפת פירות וירקות טובה רק ל-3 שעות."

מנהל השירות הווטרינרי מסר כי על הירקות והפירות להגיע כשהם שטופים ומוכנים לאכילה.

ג. באוקטובר 2015 נערכה ביקורת מטעם משכ"ל ב-14 צהרונים בגני ילדים, ובנובמבר 2015 - ב-19 צהרונים בגני ילדים.

באחד הגנים דיווח משכ"ל שבוצעה ביקורת ב-21.10.15, בעוד שב-22.10.15 דיווחה דיאטנית מטעם האגודה לבריאות הציבור על ביקורת באותו הגן.

להלן עיקרי הליקויים שדווחו בביקורות אלה:

■ בסך הכול ב-12 מהצהרונים דווח על כמות לא מספקת של לפחות אחד ממרכיבי הארוחה.

בחמישה מהצהרונים דווח שכמות הפחמימות לא מספיקה לכל הילדים; בחמישה צהרונים דווח שגודל המנה העיקרית קטנה; בארבעה צהרונים דווח שהתוספת המבושלת אינה מספיקה; בשלושה צהרונים דווח שכמות הפירות אינה מספיקה ובשני צהרונים דווח על חוסר בכמות הירקות.

■ בחמישה צהרונים דווח על איכות מזון "טובה באופן חלקי" בנוגע למנת הפחמימות; בעשרה מהצהרונים דווח על איכות מזון דומה בנוגע למנה העיקרית; בשישה צהרונים דווח על איכות מזון דומה בנוגע לתוספת המבושלת; בשלושה מהצהרונים דווח על איכות ירקות לא טובה ובשישה נוספים - על איכות ירקות "טובה באופן חלקי"; בחמישה צהרונים דווח על איכות פירות לא טובה ובעשרה נוספים על איכות פירות "טובה באופן חלקי".

■ באחד הצהרונים דווח כי האוכל אינו טעים לילדים ובתשעה צהרונים נוספים דווח כי האוכל טעים "באופן חלקי".

כאמור, ב-3.8.15 וב-27.10.15 נערכו פגישות עם נציגי הספק בין היתר, בנוגע לכמות המזון המסופקת ואיכותו, והוא אף נקנס עקב אספקת כמויות שלא בהתאם להסכם שנחתם עמו. בשישה מהצהרונים (מתוך 19) בהם נערכה ביקורת מטעם משכ"ל בנובמבר 2015 דווח על חוסר בכמויות המזון שהתקבלו.

2.10 המלצה מדוח 2013 :

"יש לוודא כי המכרז העתידי לבחירת חברות הזנה יכלול דרישות התואמות להנחיות משרד החינוך ומשרד הבריאות, כגון גודל כל מנה ואספקת מנות בריאות ומזינות בהתאם לחוות דעת של תזונאי. יש לשקול לשתף נציגות של הורים בבחירת המנות שיוגשו.

"ממצאי חברת הפיקוח, עובד השירות הווטרנרי העירוני והביקורת מצביעים על ליקויים חמורים חוזרים באיכות המזון, את, חרף העובדה שהמידע הועבר לחברות ההזנה ואף נערכה עמן פגישה בנושא. לדעת הביקורת, על החברה העירונית לערוך פיקוח הדוק ותדיר יותר על ספקי המזון ולוודא הקפדה על טמפרטורה של המזון, על כמויות ועוד. כמו כן, יש להוסיף למכרזים העתידיים אפשרות להטיל קנסות על חברות ההזנה במידה שיימצאו ליקויים בבדיקות שיערכו בצהרונים ובמטבחים."

בדיקת יישום ההמלצה :

מנהלת יחידת הצהרונים מסרה: "את התפריט בונה תזונאית וכל שינוי עובר דרכה, בשנה שעברה ערכנו יום טעימות להורים. נערכות בדיקות באופן רציף. התוצאות מועברות לספקים לטיפול."

מנכ"ל החברה העירונית מסר שההמלצה תוטמע במכרז הקרוב בשנת 2016.

2.11 המלצה מדוח 2013 :

"יש להנחות את צוותי הצהרונים להקפיד כי הילדים ישטפו ידיים בסבון וכי יימצא בצהרונים נייר לניגוב הידיים."

בדיקת יישום ההמלצה :

מנהלת יחידת הצהרונים מסרה: "נערכו השתלמויות לכל העובדות בנושא תזונה והיגיינה."

2.12 המלצה מדוח 2013 :

"כל עוד המזון מוגש בתפזורת, על המדריכים לוודא כי הילדים לוקחים מנת חלבון מספקת ואינם מסתפקים בתוספות בלבד."

בדיקת יישום ההמלצה :

מנהלת יחידת הצהרונים מסרה: "כנ"ל בהשתלמויות בנושא התזונה, הובהרה לעובדות חשיבותו של כל מרכיב בארוחה."

2.13 המלצה מדוח 2013 :

"יש להעביר לאנשי הצוות בצהרונים הדרכה מקצועית בנוגע לציוד כיבוי אש ועזרה ראשונה."

תגובת החברה העירונית בדוח 2013: "הנושא הדרכה בנושא ציוד כיבוי אש אינו מוכר. נבקש ליישם אותם בתחילת 2014. ערכת עזרה ראשונה סופקה לכל הצהרונים. קורס עזרה ראשונה יתקיים בתחילת שנת 2014."

מנהלת יחידת הצהרונים מסרה: "...במאי 2014 אנשי הצוות של הצהרונים עברו הדרכה בנושא עזרה ראשונה. במאי 2016 יעברו כל העובדות הדרכה חוזרת."

בדיקת יישום ההמלצה:

מנהלת יחידת הצהרונים מסרה בנוגע להדרכת צוות הצהרונים בנושא ציוד כיבוי אש: "לא בוצע".

ב-10.3.16 כתב מנכ"ל החברה העירונית למנהלת יחידת הצהרונים: "אבקש כי תזמי פנייה לממונה הבטיחות בחברה ותאמי מולו הדרכה בכיבוי אש..."

המלצות

1. יש לכנס את ועדת תזונה באופן קבוע ולנהל פרוטוקולים כנדרש.
2. יש לעגן בהסכם עם מפעילי הצהרונים דרישה לקבלת אישורי בריאות עדכניים של עובדי ספק המזון ובדיקות מעבדה של דגימות מזון.
- ✓ בישיבת הצוות לתיקון ליקויים נמסר כי המלצות 1-2 תבוצענה.
3. יש לשתף את מנהל השירות הווטרינרי בכתיבת מכרז לבחירת ספק מזון ובבחירת הספק. כמו כן, יש להביא לאישורו את פרטי ספקי המזון של המפעילים הפרטיים.
- ✓ בישיבת הצוות לתיקון ליקויים נמסר כי ההמלצה בוצעה.
4. יש לדרוש מספקי המזון המצאת מסמכים במועד הקבוע בהסכמים ולוודא קבלתם לפני תחילת העבודה.
5. יש להקפיד כי מנות המזון המסופקות לצהרון יספיקו לכלל הילדים ויכללו ירקות ופירות טריים בלבד, רחוצים ומוכנים לאכילה. יש לוודא כי טמפרטורת המזון שתוגש תהא בהתאם להנחיות. את ממצאי הבדיקות החודשיות יש להעביר למנהל השירות הווטרינרי לקבלת חוות דעתו, לפעול בהתאם לקבוע בהסכמים, ואף לסיים התקשרות עקב הפרות חוזרות ונשנות, במידת הצורך.
6. יש להנחות את הסייעות בצהרונים לשטוף את הירקות והפירות עם סבון טרם הגשתם ולהשתמש בקרש חיתוך ובכלי הגשה נקיים.
7. יש להעביר לאנשי הצוות בצהרונים הדרכה מקצועית בנוגע לציוד כיבוי אש.
- ✓ בישיבת הצוות לתיקון ליקויים נמסר כי המלצות 4-7 תבוצענה.

נספח א'

דוגמה לתפריט ספק המזון שזכה במכרז החברה העירונית

המחלקה לאיכות ובטיחות מזון ותזונה

תפריט צהרונים מעודכן של החברה העירונית בראשון לציון

שבוע 1 תאריך:

יום ה'	יום ד'	יום ג'	יום ב'	יום א'	מנה עשירת חלבון
שוקי עוף בהנור	חזה עוף בגריל	שווארמה וחור	צלי שוק עוף	קציצות בקר ברוטב	
פתיתים (30% מלא) + רוטב עגבניות במסרד	אורז צהוב (30% מלא) + רוטב + עגבניות במסרד	פסטה פנה (30% מלא) + רוטב עגבניות	קוסקוס + (30% מלא)	אורז (30% מלא)	דגנים
מלפפון, עגבנייה, פלפל	מלפפון, עגבנייה, גזר	מלפפון, עגבנייה, פלפל	מלפפון, עגבנייה, פלפל	מלפפון, עגבנייה, גזר	ירקות חיים
ש. ידוקה ברוטב	אמונה עם בצל	גזר גמדי	מרק לקוסקוס + לקט ירקות בשלושה צבעים	אמונה ברוטב	ירקות מבושלים
מים	מים	מים	מים	מים	שתייה

שבוע 2 תאריך:

יום ה'	יום ד'	יום ג'	יום ב'	יום א'	מנה עשירת חלבון
צלי שוקי עוף	חזה עוף ברוטב טריאקי	שוקיים עוף בתנור	קוביות הודו צלויות	שניצל אמיתי	
אורז לבן עם אטריות (30% מלא) + רוטב עגבניות	קוביות חמו"א ברוטב	קוסקוס (30% מלא)	אורז אדום (30% מלא) + רוטב עגבניות	פסטה מרזילי (30% מלא) + רוטב עגבניות	דגנים
מלפפון, עגבנייה, גזר	מלפפון, עגבנייה, פלפל	מלפפון, עגבנייה, גזר	מלפפון, עגבנייה, פלפל	מלפפון, עגבנייה, פלפל	ירקות חיים
גזר גמדי	אמונה ברוטב עם עגבניות	מרק וירקות לקוסקוס	שעועית צהובה ברוטב	גזר גמדי	ירקות מבושלים
מים	מים	מים	מים	מים	שתייה

תאריך	הערות
30.8.2015	האישור לטעות המשרות הוא למפויים הסכומים כפי שהוצגו על ידי ספק החסלוגה

האגודה לבריאות הציבור - המחלקה לאיכות ובטיחות מזון ותזונה
רח' ג' פימנטין 4, בנין פארק, רחובת 76385
טל: 08-9471899, 08-9471818, פקס: 08-9471818, e-mail: lav-eichut@brlu.org.il, אתר: www.aguda.co.il

דוגמה לתפריט ספק מזון שזכה במכרז המשכ"ל

1.8.15

צהרונים ראשון לציון

שבוע א' ג'

יום ה'	יום ד'	יום ג'	יום ב'	יום א'
קציצות ערשית	שוקים בחנוך	רמעות עוף ברוטב עגבניות	כדורי בשר ברוטב ברביקו	שניצל חזו אפוי
פסטה+רוטב	אורז לבן	פיתות עם קמח מלא	קוסקוס מלא	אורז לבן
גזר גמדי	אפונה ברוטב	ששועית ירקה ברוטב	מרק לקסקוס	ששועית צהובה
פרי העונה	פרי העונה	פרי העונה	פרי העונה	פרי העונה
לחם	לחם	לחם	לחם	לחם
ערכות ירקות טריים	ערכות ירקות טריים	ערכות ירקות טריים	ערכות ירקות טריים	ערכות ירקות טריים
				קמח, מים, מלח

שבוע ב' ד'

יום ה'	יום ד'	יום ג'	יום ב'	יום א'
שוקים בתנור	כדורי בשר ברוטב עגבניות	שניצל חזו אפוי	ששועית בתנור	שיפוד עוף
אורז לבן	המ"א זעיר	אורז לבן	קוסקוס מלא	פסטה + רוטב
גזר גמדי	אפונה	ששועית ירקה ברוטב	מרק לקסקוס	ששועית צהובה
פרי העונה	פרי העונה	פרי העונה	פרי העונה	פרי העונה
לחם	לחם	לחם	לחם	לחם
ערכות ירקות טריים	ערכות ירקות טריים	ערכות ירקות טריים	ערכות ירקות טריים	ערכות ירקות טריים
				קמח, מים, מלח

תאריך	הערות	אישור התפריט
30.8.2015	התפריט למנות הבאירות הוא למפריטים הסגורים בלבד שמתנוג על ידי ספק החסונו	

